

Hội thảo lần thứ I: Giao lưu kinh tế, văn hóa - qua sông Hồng trong lịch sử - hiện tại và tương lai

Hạ tuần tháng 10 năm 2005, Học viện Hồng Hà, Vân Nam, Trung Quốc và Sở Văn hóa Lào Cai đã phối hợp tổ chức Hội thảo lần thứ I: *Giao lưu kinh tế, văn hóa - qua sông Hồng trong lịch sử - hiện tại và tương lai*. Hội thảo được tổ chức tại Học viện Hồng Hà, Vân Nam, Trung Quốc.

Tôn chỉ của cuộc Hội thảo là: Sông Hồng là con sông chung của hai nước Trung - Việt, đây là con sông nối kết lịch sử, hiện tại và tương lai của nhân dân hai nước, sự nghiên cứu mở rộng văn hóa lịch sử và kinh tế xã hội của lưu vực sông Hồng bằng tầm mắt quốc tế là cần thiết cho việc tìm hiểu văn minh lưu vực sông Hồng, đồng thời chỉ ra các tác động xã hội nhằm hướng tới sự phát triển kinh tế - văn hóa vùng lưu vực sông Hồng trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển khu vực tự do ASEAN.

Có 19 đề tài đã được đề xuất, trong đó nổi bật lên vấn đề lịch sử - kinh tế và văn hóa.

Đoàn đại biểu Viện Khoa học xã hội Việt Nam do Phó Giáo sư, Tiến sĩ Trần Đức Cường - Phó Chủ tịch Viện Khoa học xã hội - dẫn đầu, đoàn gồm nhiều chuyên gia trên các lĩnh vực: nghiên cứu Trung Quốc, lịch sử, xã hội học, văn hóa... đã tham dự cuộc Hội thảo này.

P.V

Lớp tập huấn về "Phương pháp nghiên cứu hành động"

Trong hai ngày 17-18 tháng 9 năm 2005, tại Đại học Nông Lâm Huế, chương trình Phát triển Nông thôn bền vững Đại học Nông Lâm Huế, được sự hỗ trợ của SIDA Thụy Điển, đã tổ chức lớp tập huấn về "Phương pháp nghiên cứu hành động". Tham dự lớp học có 28 cán bộ từ các Viện nghiên cứu và các Trường Đại học trên cả nước. Viện Xã hội học có hai cán bộ tham dự là PGS.TS Phạm Văn Bích và Th.S Vũ Hồng Phong. Lớp tập huấn do TS Neil Powel, giảng viên Đại học Nông nghiệp Thụy Điển, hướng dẫn.

Tại lớp tập huấn, học viên đã được giới thiệu khái niệm và những nguyên tắc cơ bản của phương pháp nghiên cứu hành động. Theo đó, nghiên cứu hành động là một chuỗi những hoạt động của nhà nghiên cứu trong sự tương tác với những người tham gia, bao gồm: lên kế hoạch; hành động; quan sát tác động; tự đánh giá; tạo dựng lý thuyết; lên kế hoạch; hành động; quan sát tác động; ...

Nghiên cứu hành động có đặc trưng cơ bản là, trong các dự án phát triển cộng đồng, nhà nghiên cứu không phải là người đứng ngoài cuộc, người hướng dẫn thực hiện, và cố gắng để có được sự "khách quan". Trái lại, nhà nghiên cứu cùng tham gia vào quá trình thảo luận để lên kế hoạch và các hoạt động của cộng đồng, cùng xây dựng lý thuyết, sửa đổi kế hoạch và tiến hành các hoạt động tiếp theo. Tóm lại, nhà

nghiên cứu trong nghiên cứu hành động phải đóng vai trò tích cực hơn trong hoạt động của những người tham gia nghiên cứu.

Nghiên cứu hành động, không phải là sự áp đặt quan điểm của nhà nghiên cứu, buộc những người tham gia (nông dân trong một ngôi làng chẳng hạn) phải thực hiện theo ý định của nhà nghiên cứu. Nguyên tắc cơ bản của nghiên cứu hành động vẫn là sự tôn trọng ý kiến của người dân địa phương trong việc thực hiện các chương trình phát triển cộng đồng, mặc dù nhà nghiên cứu có thể đưa ý kiến của riêng mình trong quá trình tham gia thảo luận với nông dân.

Nghiên cứu hành động được coi là một phương pháp phù hợp cho các dự án, chương trình phát triển nông thôn, trong đó nhà nghiên cứu lặp đi, lặp lại các bước đã nói trên, cho đến khi đạt được mục tiêu của nghiên cứu của dự án đó. Đối với cán bộ xã hội học, phương pháp nghiên cứu hành động có thể được sử dụng trong những dự án, chương trình nghiên cứu mang tính can thiệp.

VŨ HỒNG PHONG

Seminar nghiên cứu xã hội học thực phẩm

Ngày 9 tháng 9 năm 2005, tại Viện Xã hội học đã diễn ra buổi báo cáo trình bày kết quả nghiên cứu của hai học viên Thạc sỹ ngành “Khoa học xã hội ứng dụng vào thực phẩm” Đại học Toulouse - Le Mirail về các chủ đề “Cách nhìn nhận nguy cơ cúm gia cầm của người tiêu dùng Hà Nội” do

Tristan Fournier và “Chân dung người ăn” do Olivier Lepiller thực hiện. Hiện tượng cúm gia cầm bùng phát ở các nước khu vực châu Á, và hiện nay đang sự lo ngại đến nạn dịch này có nguy cơ ảnh hưởng tới châu Âu, nó không chỉ là một bài toán về y tế, kinh tế đối mà đang trở thành một vấn đề xã hội trên qui mô quốc gia, khu vực và quốc tế. Theo những khuyến cáo từ tổ chức WHO, nếu các quốc gia không kịp thời chuẩn bị tốt biện pháp hữu hiệu thì đại dịch này có thể lan rộng trên phạm vi toàn cầu. Việt Nam là một trong những quốc gia đầu tiên chịu nhiều thiệt hại trong ngành chăn nuôi do dịch cúm gia cầm.

Từ góc độ nghiên cứu xã hội học tác giả Tristan Fournier đã xem xét vấn đề cúm gia cầm từ các ứng phó và phản ứng của xã hội bao gồm chính phủ, các bộ ngành nông nghiệp, tổ chức y tế, các nhà truyền thông và phản ứng của người tiêu dùng Hà Nội trong các giai đoạn dịch cúm xảy ra. Nghiên cứu kết hợp được các số liệu định lượng từ bộ tư liệu của CIRAD và nghiên cứu quan sát chợ (chợ đầu mối, chợ bán lẻ), phân tích thông điệp trên các phương tiện truyền thông quốc gia và các nghiên cứu định tính bổ sung thông tin của các đối tượng nhà chuyên gia (trong lĩnh vực y tế, lương thực), người buôn bán và người tiêu dùng Hà Nội. Tác giả sử dụng mô hình trực thực hành tiêu dùng trong quá trình từ lựa chọn, chế biến đến tiêu dùng được thay đổi theo từng giai đoạn khi có những khuyến cáo chính thức đưa ra từ các ban ngành hữu quan thông qua các phương tiện truyền thông đại chúng. Kết quả nghiên cứu cũng cho thấy có sự khu biệt về xã hội

giữa các nhóm lứa tuổi và thu nhập trong việc tìm ra sản phẩm thay thế cho gia cầm của người dân Hà Nội.

Trong nghiên cứu “Chân dung người ăn” do Olivier Lepiller thực hiện, tác giả đã chọn phương pháp định tính phân tích nên chân dung xã hội của người ăn Hà Nội. Tác giả đã chọn ra 10 mẫu hình người ăn tiêu biểu thuộc các nhóm người khác nhau, đại diện cho lứa tuổi, giới tính và có những đặc tính xã hội khác biệt. Qua các kết quả nghiên cứu đã cho thấy quá trình tự do hóa kinh tế - văn hóa làm cho phân hóa xã hội ngày càng tăng lên. Người ăn Hà Nội có cách thực hành và nhìn nhận về ăn uống thay đổi trong không gian xã hội và được coi như là những dấu hiệu của các nhóm và của những thay đổi xã hội. Dựa trên cách tiếp cận về không gian ăn uống của J.P. Poulain cũng như quan điểm của J.P Corbeaux về ngành ăn uống, tác giả xây dựng mô hình về cách tổ chức xã hội và sự biến đổi thông qua cách ăn uống của người Hà Nội.

P.V

Cơ sở đào tạo Sau đại học - Viện Xã hội học tổ chức kỷ niệm ngày nhà giáo Việt Nam

Ngày 18 tháng 11 năm 2005, Cơ sở đào tạo Sau đại học Viện Xã hội học đã tổ chức lễ kỷ niệm Ngày nhà giáo Việt Nam. Đến dự buổi lễ có GS Bùi Đình Thanh, TS Lê Hồng Minh - Chủ nhiệm Khoa Xã hội học Học viện Báo chí và Truyền thông, PGS.TS Lê Thị Quý -

Giám đốc trung tâm nghiên cứu Giới, các giáo sư, phó giáo sư, giảng viên tham gia giảng dạy tại Cơ sở đào tạo Sau đại học - Viện Xã hội học, các học viên cao học, nghiên cứu sinh các khoá đã và đang theo học tại Viện.

Sau hơn 10 năm hoạt động, Cơ sở đào tạo Sau đại học Viện Xã hội học đã thực hiện tốt nhiệm vụ chuyên môn là giảng dạy và đào tạo xã hội học ở bậc học sau đại học Thạc sỹ và Tiến sỹ, xây dựng giáo trình và hướng dẫn các hoạt động nghiên cứu của các học viên. Cơ sở đào tạo Sau đại học - Viện Xã hội học có thể mạnh của một Viện Khoa học xã hội chuyên ngành, tập trung đội ngũ các nhà nghiên cứu, các chuyên gia giỏi thuộc nhiều lĩnh vực. Sau nhiều năm, hoạt động giảng dạy bộ môn xã hội học đã được mở rộng đến nhiều trường đại học và các Viện nghiên cứu. Nhiều thế hệ học viên cao học, nghiên cứu sinh theo học các bậc học sau đại học đã hoàn thành quá trình học tập và bảo vệ luận án tại Cơ sở đào tạo Sau đại học Viện Xã hội học.

Buổi kỷ niệm là dịp để các thế hệ học viên, nghiên cứu sinh các khoá bày tỏ lòng kính trọng đối với các thầy đã trực tiếp tham gia hướng dẫn, giảng dạy, đó còn là một truyền thống được duy trì hàng năm cùng với nhiều hoạt động nghiên cứu của Viện Xã hội học.

P.V

Triển khai Dự án “Sự biến đổi gia đình nông thôn Việt Nam” năm thứ hai

Trong thời gian từ 23 - 11 đến 5 - 12 năm 2005, Dự án “Sự biến đổi gia đình nông thôn Việt Nam” - VS/RDE/05, do

PGS.TS Trịnh Duy Luân làm Chủ nhiệm, đã tiến hành nghiên cứu thu thập dữ liệu trên thực địa năm thứ hai. Đây là Dự án liên ngành, được thực hiện bằng sự phối hợp giữa Viện Xã hội học, Viện Dân tộc học, Viện Gia đình và Giới. Các hoạt động của Dự án có sự kết hợp giữa đào tạo và nghiên cứu do SIDA tài trợ. Các kết quả nghiên cứu trong năm đầu triển khai tại Yên Bái đã được các cán bộ của ba Viện phối hợp nghiên cứu, sử dụng viết bài cho Hội thảo khoa học được tổ chức vào ngày 12 tháng 7 năm 2005, tại Việt Nam.

Nghiên cứu điền dã về “Sự biến đổi Gia đình nông thôn Việt Nam” năm thứ hai tiến hành tại xã Phước Thạnh, huyện Châu Thành, tỉnh Tiền Giang do TS Vũ Tuấn Huy phụ trách. PGS.TS Trịnh Duy Luân - Chủ nhiệm Dự án, đã chỉ đạo và có buổi làm việc với đoàn nghiên cứu tại xã.

Việc thu thập dữ liệu thực địa lần này của Dự án sử dụng phương pháp nghiên cứu định tính và định lượng, đã thực hiện 30 cuộc phỏng vấn sâu và 300 phiếu phỏng vấn các hộ gia đình. Các phỏng vấn sâu và phỏng vấn bằng bảng hỏi đang được các cán bộ tham gia Dự án phân tích và xử lý.

HOÀNG ANH

Chúc mừng Tạp chí Khoa học về Phụ nữ 15 năm xuất bản

Ngày 26 tháng 10 năm 2005, tại Hà Nội, Tạp chí Khoa học về Phụ nữ thuộc Viện Khoa học xã hội Việt Nam đã kỷ niệm 15 năm thành lập Tạp chí (1990 - 2005).

Sau 15 năm xây dựng và phát triển, Tạp chí Khoa học về Phụ nữ đã xứng đáng với vai trò là tạp chí duy nhất ở Việt Nam chuyên đề cập đến các vấn đề nghiên cứu phụ nữ và gia đình. Tạp chí đã có nhiều đóng góp cho việc tuyên truyền, vận động chính sách, nâng cao nhận thức của xã hội và của các nhà nghiên cứu. Nội dung của tạp chí đã là những thông tin đáng tin cậy đóng góp phần quan trọng vào việc đề xuất các chính sách nhằm nâng cao vai trò của phụ nữ và gia đình trong bối cảnh phát triển của đất nước hiện nay.

Nhân dịp này, Tạp chí Xã hội học xin gửi lời chúc mừng nồng nhiệt tới Tạp chí Khoa học về Phụ nữ.

TC.XHH